

lijkt mij eveneens een moeilijke zaak, omdat ouders en kinderen slachtoffer zijn van pathologische intermenselijke relaties, resulterend in de beschreven symptomatologie.

Als ik hiervoor het woord neurose zou mogen gebruiken — dat zoals bekend is, wanneer er geen therapie wordt ingesteld, familiair overgedragen wordt — geloof ik dat collega MEERLOO geen nieuwe aspecten aan deze problematiek toevoegt heeft.

Ik ben dankbaar dat collega MEERLOO deze materie aan de orde gesteld heeft, omdat de kennis omtrent het begrip „geestelijke wreedheid” in ons land onvoldoende is, waardoor hij ons in de gelegenheid gesteld heeft met dit begrip kennis te maken. Persoonlijk vind ik het in psychodynamisch opzicht een onvruchtbaar begrip en ik zou het betreuren wanneer geestelijke wreedheid meer zou gaan betekenen dan een diagnostische term voor een sado-masochistische relatiestoornis.

Literatuur: MEERLOO, J. A. M. (1969) *Ned. T. Geneesk.* **113**, 2238.

Bilthoven, 13 december 1969

W. P. J. VIËTOR

Collega VIËTOR geeft zich de prettige moeite om te bewijzen dat wij het eigenlijk eens zijn. Mijn benadering is alleen verschillend; ik beschrijf wat er gebeurt: geestelijke wreedheid als een dikwijls bewust misdadige houding, die als zodanig niet door de autoriteiten wordt onderkend. Hij beschrijft de mogelijke onbewuste psychodynamics, een sado-masochistische gedragskern, die wij allen gemeen hebben.

Ik leerde mijn studenten, dat woord sado-masochisme te wantrouwen omdat het velerlei psychiatrisch niet-weten bedekt. Het juridische begrip geestelijke wreedheid leidt tot een verruiming van ons klinisch waarnemingsvermogen. Als de huisarts zich bewust is dat dergelijke psychische wreedheid en het uitlokken van zelfvernietiging van de ander bestaat, kan hij dit eerder waarnemen en profylactisch optreden. Hij zal bijvoorbeeld collega VIËTOR eerder in consult nemen.

Amsterdam, december 1969

J. A. M. MEERLOO

BERICHTEN

BUITENLAND

Burundi

Bloedzuiger in de pharynx. — In het dicht bevolkte Burundi komt het nog al eens voor dat kinderen ongecontroleerd van oppervlakte-water drinken, waarin zich een bloedzuiger bevindt. Deze hecht zich ergens aan de pharynxwand, meestal de achterwand, en veroorzaakt symptomen (bloedspugen, anemie), die zo bekend zijn dat de inheemsen zelf de diagnose stellen; zij brengen het kind dan naar de dichtstbijzijnde polikliniek om de bloedzuiger te laten verwijderen. De anemie kan aanzienlijk zijn: het hemoglobinegehalte daalt door het voortdurende bloedverlies soms tot onder de 3 g/100 ml. Aanwezigheid van melaena is een teken dat het kind grote hoeveelheden bloed heeft ingeslikt. Bij laryngoscopisch onderzoek is de bloedzuiger duidelijk te zien en gemakkelijk te verwijderen. (F. MARION TURNER, *Lancet*, 27 dec. 1969 bl. 1400.)

Groot-Brittannië

Rabies bij mensen. — Sinds 1946 zijn in Engeland acht mensen aan rabies gestorven (A. D. MACRAE, *Lancet*, 27 dec. 1969 bl. 1415). Allen waren in het buitenland geïnfecteerd (1 in Griekenland, 4 in India, 2 in Pakistan, 1 in Indonesië). Zeven waren door een dolle hond, één was door een kat gebeten. Drie van de acht patiënten hadden nadat zij gebeten waren een vaccinatiekuur ondergaan. De eerste ziektever-

schijnselen deden zich voor 1½ tot 9 maanden na de besmettelijke beet. Eenmaal uitgebroken, duurde de ziekte 4 à 7 dagen.

Advies aan sprekers. — Op een „symposium on visual aids to communications in medicine” van de Royal Society of Medicine werd kritiek uitgeoefend op de vele films van farmaceutische industrieën, die met dit medium trachten een zo groot mogelijk publiek te bereiken. Ook een filmcompetitie van de British Medical Association heeft te lijden gehad van „drug company films, which, in trying to appeal to a large audience, satisfied nobody”. De inleiders prefereerden in het algemeen dia’s boven films, maar ook met dit hulpmiddel moet verstandig worden omgesprongen. Maar al te vaak worden door middel van dia’s tabellen geprojecteerd die onleesbaar zijn. Een der sprekers formuleerde zijn advies aldus: gebruik nooit een film als je met een dia kunt volstaan; gebruik nooit een dia als je met een bord en krijt kunt volstaan; en gebruik nooit een bord als woorden voldoende zijn. (*Med. News Trib.*, 19 dec. 1969 bl. 4.)

Japan

SMON. — Sinds enige jaren wordt Japan geplaagd door een explosie van een geheimzinnige „subacute myelo-optical neuropathy (SMON)”. De ziekte begint met gastro-intestinale verschijnselen, waarna al spoedig paresthesieën en paralyzen intreden, het eerst aan de benen. De oorzaak is onbekend. De ziekte gaat gepaard met een letaliteit van 5 pct. Bij 30 pct van de patiënten ontwikkelt zich amblyopie, die vaak met blindheid eindigt. (*J. Amer. med. Ass.*, 8 dec. 1969 bl. 1931.)

Verenigde Staten

Dodelijke luchtembolie na joga-ademhalingsoefeningen. — G. E. CORRIGAN beschrijft in een ingezonden stuk (*J. Amer. med. Ass.*, 8 dec. 1969 bl. 1923) een wel uitzonderlijk geval van dodelijke luchtembolie. Een 16-jarig meisje had zich tijdens een tiener-danspartij in een zaal vol marihuana-rook beziggehouden met joga-ademhalingsoefeningen, mond op mond met een jongen. Het meisje had plotseling het bewustzijn verloren, en ondanks toediening van vasopressore medicamenten, elektroshock en kunstmatige ademhaling („assisted ventilation”) overleed zij. Bij sectie bleken het hart, de carotiden en de bovenste mediastinale vaten met lucht gevuld te zijn; er bevond zich ook lucht in het mediastinale weefsel en in het longparenchym. Men slaagde er niet in, het lek te vinden waar de lucht de bloedvaten moet zijn binnengedrongen. Volgens de literatuur bevindt het lek zich in dergelijke gevallen op het niveau van de allerkleinste bloedvaten, met luchtembolie van de kransvaten.

West-Duitsland

Financiële noodtoestand ziekenhuiswezen. — De financiering van de 3600 ziekenhuizen die West-Duitsland bezit, toont een groot tekort. De ziekenhuizen tellen 65.000 bedden en jaarlijks zijn deze door 8,6 miljoen patiënten gedurende 214 miljoen dagen bezet. De jaarlijkse uitgaven van de gezamenlijke ziekenhuizen overschrijden de jaarlijkse inkomsten met 1,2 miljard DM. De dienst wordt gaande gehouden door financiële injecties van overheidswege; een constructief plan om het budget in evenwicht te brengen, is voorlopig niet in uitzicht. (*Ärztl. Prax.*, 3 jan. bl. 32.)

Acht nieuwe universiteiten. — De minister-president HEINZ KÜHN heeft aan de Landdag medegedeeld dat in de komende vijf jaren in Nordrhein-Westfalen acht nieuwe universiteiten zullen worden gesticht, en wel in Aken, Bonn, Keulen, Münster, Dortmund en Bielefeld, alsmede Duis-